

TEZĂUR LITURGIC
27 DECEMBRIE

**VIATA
SF.CUVIOS-
MARTURISITOR
TEODOR GRAPTUL
DE LA
SF.SAVA-ISRAEL**

ROMAN, 1993

27 DECEMBRIE

VIAȚA SF.CUVIOS-MĂRTURISITOR TEODOR GRAPTUL DE LA SF.SAVA-ISRAEL

Din cei ce au voit a pătimi pentru Hristos sunt unii care au suferit numai pentru credința creștinească, stând împotriva elinilor, care își apărau rătăcirea lor cea închinătoare la idoli. Alții se nevoiau pentru dreapta-credință, împotriva chiar a creștinilor cu adevărat, însă a celor ce nu cred drept și care, nu mai puțin decât cei dintâi, multe osteneli au suferit, pentru care au primit și cununi deopotrivă ca și aceia. Dintre ei unul este acest minunat și mare Teodor, pentru care acum ne stă înaintea cuvântului.

Pe acest mărturisitor l-a odrăslit Palestina, pe care, dând-o Dumnezeu lui Avraam ca moștenire, bine a numit-o pământul făgăduinței, pentru că de acolo a ieșit ceata proorocilor și a patriarhilor și Însuși Hristos cu trup. De acolo ne-a răsărit și numărul primitorilor de Dumnezeu apostoli, care s-au născut acolo. Deci și pe acest luminător și stâlp al drepte-credințe, aceeași latură l-a adus și dat în lume.

Părinții cuvioșilor acestora erau din Sfânta Cetate a Ierusalimului, de bun neam, a căror bogăție era numele de creștini. După ce au odrăslit acest rod sfânt, adică pe Teodor, îndată, din tânăra vârstă, a câștigat mare bogăție de înțelepciune. Căci, fiind încă copil, nu era într-însul minte copilărească, ca să ia seama la jocurile copilărești sau la orice fel de priveriște, ci întotdeauna se îndeletnicea în locașurile lui Dumnezeu. Nici o priveriște nu-i era lui mai plăcută, decât a privi spre obiceiurile cele frumoase și cinstite și aceasta era lauda lui, a se supune părinților lui. Pe scurt, zic, chiar de la început s-a arătat ca un pom bineroditor și din odrăslirea sa cea dintâi dovedea ce fel era să fie mai pe urmă.

Ajungând el în vârstă, părinții l-au dat în Mănăstirea Sfântului Sava, unui preot cu fapte bune ca să învețe știința dumnezeieștilor Scripturi cum și frica de Dumnezeu. Teodor avea un frate cu numele de Teofan, mai mic de ani, dar cu obiceiurile cele bune deopotrivă. Amândoi învățau împreună la acel preot, însă Teodor, fiind ascuțit la minte, în puțină vreme a străbătut toată învățătura cărții. Dorind să se deprindă la învățătură mai înaltă, a ieșit din mănăstire și, aflând un bărbat bătrân împodobit cu viața și cu înțelepciunea, s-a lipit de acela și a învățat de la el desăvârșit filosofia cea din afară. Apoi și pe cea dinăuntru bine a

deprins-o, căci s-a povăţuit de dânsul a trece cu vederea lumea şi toate cele ce se află în lume.

Făcându-se desăvârşit în amândouă filosofii, iarăşi s-a întors în Mănăstirea Sfântului Sava şi s-a făcut monah, lucrând toate cele plăcute lui Dumnezeu, încât covârşea pe alţii cu viaţa. Căci cine era acolo mai blând decât el? Cine era mai fără de răutate? Cine era mai înfrânat şi cine păzea mai cu sârguinţă vremea vorbirii, a tăcerii şi a fiecărui lucru, mai mult decât el? Încât nici de tăcerea sa să nu se păgubească, nici grăirea cea folositoare, la vremea sa, să nu o lase, nici de la orice osteneală mănăstirească să nu lipsească. Cine şi-a omorât aşa trupul? Cine şi-a oprit ochiul, limba şi năvălirile gândurilor, ca Teodor?

Deci pentru o faptă bună ca aceasta, prin rânduiala lui Dumnezeu şi prin dorinţa tuturor fraţilor care erau acolo, s-a hirotonisit preot în Sion, de către patriarh, şi aşa locaşul Sfântului Sava îl avea ca pe o albină harnică, care adună cu sârguinţă mierea faptelor bune.

Se zice despre dânsul şi aceasta, că era într-însul ceva în aşa chip, precum odată în Ieremia proorocul, către care s-a grăit: "Mai înainte de a te naşte te-am cunoscut; mai înainte de a ieşi din pântec te-am sfinţit". Că fiind prunc şi învăţând

carte la preotul mai sus pomenit, în aceeași lavră a proorocit despre dânsul acel preot de Dumnezeu insuflat, zicând: "Acest copil frumos afară de alte nevoințe ce va suferi pentru Hristos, cu sfârșit mucenicesc se va duce din viața aceasta". Aceasta mai pe urmă s-a și împlinit după cum vom arăta.

În acea vreme se înnoise iarăși eresul luptei contra sfintelor icoane, ce fusese pe vremea lui Leon Isaurul, a lui Constantin Copronim și a lui Leon, fiul lui Copronim, cel scos din biserică și dat anatemei de Soborul al șaptelea a toată lumea, adunat de binecredincioasa împărăteasă Irina și de fiul său Constantin. Acel eres l-a ridicat iarăși răucredinciosul împărat Leon Armeanul, de a cărui începere nu este a se pomeni aici. Acesta, în vremea împărăției lui Nichifor, era mai întâi începător al divanului Armeniei, apoi după câțeva vreme s-a ales patriciu și voievod al oștilor răsăritului. După aceasta cu vicleșug s-a suit la împărăție, izgonind pe bunul și binecredinciosul împărat Mihail, care se poreclea Rangave, și l-a făcut de s-a îmbrăcat în chip monahicesc, iar pe fiii lui, Teofilact și Ignatie, i-a castrat și așa l-a trimis în surghiun cu femeia și cu copiii.

Când sfințitul patriarh Nichifor a încununat ca împărat pe acest Leon în biserica cea mare și îi punea coroana pe cap, a simțit durere ca de spini

în mâini și se părea acea coroană în mâinile arhiereului ca și cum ar fi niște spini ascuțiți, ce îl înțepau cu durere; deci a cunoscut îndată sfântul partiarh că semnul acela era vestirea răutății celei mari ce avea să vină mai pe urmă peste Biserica lui Hristos de la acel împărat. La început, vicleanul împărat tănuia eresul său și se arăta ca un dreptcredincios, până când a fost întărit în împărăție. Apoi, după războiul cel mare împotriva bulgarilor, în care s-a arătat slăvit biruitor și-a vărsat otrava răutății, arătându-se pe față că este luptător contra sfintelor icoane. Aceasta s-a început astfel:

Întorcându-se el de la războiul acela, și-a adus aminte de un oarecare monah închis în Filomitia, care îi proorocise odată că are să fie împărat, ceea ce s-a și întâmplat. Deci s-a gândit să-i mulțumească pentru acea proorocie și i-a trimis printr-o slugă credincioasă multe feluri de daruri, vase de aur și de argint, mâncăruri și aromate de India. Dar trimisul împărătesc n-a aflat pe monahul acela, pentru că murise. În locul lui, în aceeași închisoare, viețuia un ucenic al lui, cu numele Savatie. Pe acela îl rugă trimisul să primească darurile împărătești trimise starețului său și să se roage pentru împărat. Dar Savatie n-a primit darurile, nici pe cel ce le-a adus, iar pe împărat l-a numit nevrednic de scaunul împărăției,

pentru că cinstește icoanele, supunându-se dogmelor împărătesei Irina și ale patriarhului Tarasie, care au fost mai înainte. Ticălosul vorbea de rău pe împărăteasa Irina și pe Sfântul Tarasie, pe împărăteasă numind-o fiară, iar pe sfântul, tulburător de popor. Apoi îngrozea și pe împăratul Leon cu grabnică pierzare, și a împărăției și a vieții, de nu se va sârgui degrabă să lepede sfintele icoane ca pe niște idoli.

Întorcându-se trimisul la împărat, i-a spus toate ce a zis monahul acela, aducându-i și scrisoare de la dânsul în această pricină. Împăratul, fiind în nepricepere, a chemat pe un sfetnic al său mai credincios, cu numele Teodot, care era fecior al lui Mihail, patriciul Milisieii, care se poreclea Cassiter și s-a sfătuit îndeosebi cu acest Teodot ce să facă. Teodot era de mult atins de eresul luptării de icoane și aștepta vreme prielnică pentru aceasta, ca să-și mărturisescă credința lui cea rea. Acela a dat împăratului acest sfat: "În Mănăstirea Daghistei este un monah sfânt, făcător de minuni și mai înainte-văzător; cu acela ar fi de trebuință a ne sfătui și sfatului lui a ne supune".

Zicând acestea și împăratul învoindu-se, Teodot a alergat degrabă în taină la monahul acela, care era eretic, în Mănăstirea Daghistei și l-a vestit că în noaptea viitoare va veni împăratul la el, în haine

proaste, ca să vorbească despre credință și despre alte lucruri de nevoie, ca să primească de la el sfat înțelept. Iar el să-l sfătuiască să primescă dogmele cele lepădate de împăratul Leon Isaurul, care fusese mai înainte și să lepede idolii - că așa numea, ticălosul, sfintele icoane - de prin bisericile lui Dumnezeu. Apoi să-l înfricoșeze, căci de nu va face aceasta degrabă, se va lipsi și de împărăție și de viață. Iar de va asculta și se va făgădui a face aceea, apoi să-i proorocească viață îndelungată și împărăție cu multă norocire. Așa s-a sfătuit ereticul Teodot cu acel monah eretic, a atrage la credința lor cea rea pe împăratul care își avea inima lesne plecată spre cugetul lor.

Făcându-se noapte, împăratul, neștiind nimic de vicleșugul lui Teodot, s-a sculat și s-a dus în haine proaste la acel necuvios prooroc mincinos, ca să nu fie cunoscut.

Ajungând ei la monahul acela și începând a vorbi, monahul stând aproape de împărat, ca și cum din descoperire dumnezeiască ar fi cunoscut dregătoria împărătească, a zis mirat: "Ce nedreptate ai făcut, o! împărate, ca să vii cu haine proaste, tăinuind înaintea noastră cinstea ta cea împărătească. Dar cu toate că ai făcut aceasta, darul Duhului lui Dumnezeu însă nu a răbdât îndelung a fi noi înșelați de tine, ci ne-a descoperit

că ești împărat, iar nu om simplu". Acestea auzind împăratul s-a spăimântat și a crezut că este sfânt făcător de minuni și prooroc mai înainte-văzător. Deci cu înlesnire s-a plecat la toate cele spuse de preot și la toate cele ce i se poruncea, neîndoindu-se de cele ce i se spuneau prin gura proorocului.

Primind sfatul cel vătămător de suflet și plin de otrava balaurului, ca pe un sfat sănătos și folositor de suflet, s-a făgăduit fără zăbavă a face ceea ce îl învățase ereticul acela, îndemnat fiind de cel asemenea lui, ereticul Teodot. Astfel împăratul s-a dus plin de gând rău, ca să ridice război contra sfintelor icoane. Deci îndată a tulburat Biserica lui Hristos, ca un vifor cumplit. Întâi pe sfințitul patriarh Nichifor, care n-a voit să se plece la sfatul lui cel răucredincios, l-a surghiunit la Proconis. Asemenea și pe Teofan, care era egumenul mănăstirii, ce se numea Satul cel Mare, pe Sfântul Teodor Studitul și pe alți mulți și de Dumnezeu insuflați părinți, care se împotriveau lui, i-a izgonit și în lături depărtate i-a surghiunit. Iar la scaunul patriarhiei a ridicat pe Teodot, ereticul cel mai sus pomenit, care se poreclea Cassiter al Milisie, sfetnicul său, chiar în ziua Învierii Domnului Hristos și s-a făcut ca o uriciune a pustiirii ce stătea la locul cel sfânt.

Față de acel om fără de minte mâniindu-Se Dumnezeu și pornindu-Se cu dreaptă mânie, a pornit a se face deodată năvălirea celor de alt neam. Arabii, care viețuiau prin pustietățile de la răsărit, adunându-și puterea lor, au pornit în stăpânirea grecească, pustiind multe lături și, robind sate, au năvălit și asupra mănăstirilor, care erau în Palestina, precum și asupra lăcașului Sfântului Sava, în care acest fericit Teodor, cu fratele său Teofan, petreceau în viața monahicească. Auzind și văzând aceasta sfințitul patriarh al sfintei cetăți a Ierusalimului și pricepând că este pedeapsă pentru păcat și iuțime a mâniei lui Dumnezeu pentru ocară și lepădarea sfintelor icoane, s-a pornit cu râvnă și căuta în ce chip ar putea stinge un foc ca acela și ar muștra răutatea ce se făcea de cei ce călcau hotărârile cele părintești și aduceau altele noi. Aflând un bărbat cu bună pricepere, adică pe acest Cuvios Teodor cu viața mărturisit și cu înțelepciunea slăvit, plin de râvna dumnezeiască și cu bărbăție neclintită întru dreapta credință, pe acesta întărindu-l cu rugăciunea și cu nădejdea întru Hristos, l-a trimis la împărăteasca cetate, spre muștrarea fărădelegii.

Fericitul Teodor, fiind fiu al ascultării, nu s-a lepădat de cele poruncite, ci cu bucurie s-a supus, gata fiind îndată a suferi nu numai multe osteneli, ci și multe dureri pentru credința cea dreaptă și

sufletul său a-și pune pentru cinstirea sfintelor icoane. Luând cu dânsul și pe fratele său Teofan, au plecat. Ajungând degrabă la împărăteasca cetate, mai întâi a muștrat cu limbă slobodă pe năimitul care nu era păstor, pe Teodot Milisianul, mincinosul patriarh al împărăteștii cetăți, pentru că răzvrătește pe cei ce păreau că îi îndreptează și mănâncă pe aceia pe care îi hrănește cu hrana cea vătămătoare a învățăturii ereticești; fiindcă pierde pe cei ce îi paște și risipește biserica drepteicredințe, zidind capişte urâtă a relei sale credințe.

Apoi, stând chiar împotriva împăratului și având pe buzele sale cuvântul lui Dumnezeu că o sabie ascuțită, îl înfricoșă muștrându-l că nu numai sufletul său îl pierde, ci și pe poporul lui Dumnezeu, cu vicleșug răzvrătindu-l, îl atrage întru a sa pierzare. Astfel îl rugă pe împărat ca să lase înțelegerea cea rău-credincioasă și iarăși să primească buna-credință: "Că doar așa - zice el - îți va fi milostiv bunul Dumnezeu și nu vei întoarce toată mânia lui Dumnezeu asupra-ți, spre a o bea ca o otravă".

Împăratul, minunându-se de vorbă cea slobodă a bărbatului aceluia și de puterea cuvântului lui, de măsura curajului și de îndrăzneala lui cea fără temere și rușinându-se de cinstea lui, a primit

muștrarea cu blândețe. Apoi, chemându-l, a vorbit cu el prietenește, întrebându-l cine este, de unde vine și ce vrea cu acea îndrăzneală. Iar el, spunându-i că vine din Palestina, i-a arătat și pricina venirii sale, văzând pe Împăratul ceresc ocărit prin sfintele icoane; apoi că, fiind necăjit pentru dreapta-credință, a venit la dânsul ca să grăiască cu îndrăzneală pentru cinstirea lui Dumnezeu.

Astfel a zis: "Nu se cuvine a ne rușina sau a ne teme de fața împărătească, acolo unde se mânie Dumnezeu de către împăratul cel pământesc". Apoi îi pune dinaintea dogmele sfintei credințe și îl învață că să dea totdeauna cinste dumnezeieștilor icoane. Multe grăind din Sfintele Scripturi a adăugat că, acesta este semnul doririi și al dragostei noastre către Hristos, al credinței și al mărturisirii pentru trupul Lui cel luat de la noi, ca să cinstim sfânta Lui icoană. Împăratul vorbea cu dânsul, grăind multe împotriva din cele de credința lui cea rea, dar n-a sporit nimic, deoarece cuvintele bărbatului celui dumnezeiesc erau nebiruite ca diamantul și credința lui era neclintită ca un zid tare.

După multă vorbă, Teodor s-a arătat mare biruitor, iar împăratul cu cei de o înțelegere cu dânsul erau biruiți și rușinați. Deci, ce a făcut vicleanul

împărat? Se silea cu vicleșug, a clătina stâlpul cel neclintit, cu rugăminte, cu daruri, cu făgăduințe de cinste, momindu-l către a sa unire, dar a rămas fără de nici un rezultat. La sfârșit a auzit de la dânsul aceste cuvinte: "Ai uitat făgăduințele ce ai dat lui Dumnezeu, o, împărate, când ți-a pus arhiereul coroana pe cap? Cruță-ți sufletul tău și întoarce podoaba Bisericii. Nu face război cu Dumnezeu, Judecătorul cel drept și tare".

Atunci împăratul, schimbându-și blândețea cea vicleană în iuțimea cea din fire a lui și a numelui său celui de fiară, a poruncit să bată mult și tare pe mărturisitorul lui Hristos, Teodor și pe Teofan fratele lui. Apoi i-a surghiunit pe amândoi la marginea mării, poruncind ca nimeni să nu le dea mâncare, băutură sau îmbrăcăminte, pentru ca să piară rău cei răi, cum zicea el. Astfel, răbdând sfinții pentru icoanele lui Hristos, Domnul Dumnezeu izbândirilor n-a zăbovit cu judecată Sa cea dreaptă, a răsplătit celui fărădelege, pentru că degrabă acela care și numele și iuțimea năravului le avea deopotrivă cu fiarele, cu moartea cea de obște a și pierit ca o fiară înjunghiat, de al cărui sfârșit vom povesti.

Nu cu mult înainte de sfârșitul lui, s-a însemnat despre moartea împăratului, prin descoperirea ce s-a făcut maicii sale, care era văduvă de multă

vreme și viețuia cu înfrânare. Ea a avut o vedenie într-acest chip: i se părea că merge în biserica Preacuratei Fecioare de Dumnezeu Născătoare din Vlaherne și, intrând pe ușă, a întâmpinat-o o fecioară oarecare strălucită, înconjurată de mulțime de bărbați, îmbrăcați în haine albe. Apoi a văzut toată biserica plină de sânge curgând ca un râu. Fecioara aceea a poruncit unuia din cei cu haine albe să umple un vas de lut cu sânge și să-l dea maicii împăratului celui păgân ca să bea.

Aceasta văzând maica împăratului, a zis cu spaimă: "Eu de mulți ani nu mănânc carne, pentru văduvia mea; deci cum voi bea sângele acesta?" Atunci Preastrălucita Fecioară a zis: "Dar pentru ce fiul tău nu încetează a se umple de sânge, căci cu aceea mă mânie pe mine și pe Fiul și Dumnezeul meu". Și îndată s-a deșteptat maica împăratului plină de frică și de cutremur. Deci dintr-acea vreme neîncetat cu lacrimi sfătuia pe fiul său, adică pe împărat, să înceteze lupta contra sfintelor icoane și pentru dânsule a vărsa sânge creștinesc. Dar a rămas neîndreptat al doilea Iuda, robul eresului și înșelătorul cel viclean.

Încă și a doua vedenie înfricoșată i s-a arătat chiar lui, mai înainte cu șase zile de sfârșitul său. A văzut că i s-a arătat prea sfințitul patriarh Tarasie, care acum de mult se mutase către Domnul și care

fusese patriarh în vremea împărăției Irinei și a lui Constantin. Acela, arătându-i-se în vedenie, poruncea cu multă mânie unui bărbat Mihail să-l lovească cu sabia pe împărat. Mihail, ascultând ceea ce i se poruncea, a lovit tare și l-a străpuns pe împărat. Aceasta văzând în vedenie însuși împăratul și deșteptându-se cu cutremur, nu se pricepea ce are să fie și crezând că în mănăstirea Sfântului Tarasie se află cineva cu numele de Mihail, care gândește la uciderea lui, îndată a trimis și au adus pe monahii de acolo. Și, cercetând pe toți, a poruncit ca să-i țină la închisoare, până când vor aduce înaintea lui pe cel ce se află între dâșii cu numele Mihail.

În acel timp se afla un oarecare voievod cu numele de Mihail, care se poreclea Travlos sau Valcos, cu neamul din Amoreea, care mai înainte ajutase mult acestui Leon la primirea împărăției și-i era credincios și iubit, încât și fiului său Leon i-a fost naș. Acest Mihail mai pe urmă, pentru oarecare pricină mâniindu-se, a schimbat prieteșugul său în vrajbă și, de multe ori benchetuind cu prietenii săi și îmbătându-se, grăia cele rele contra împăratului. Dar oarecare dintre cei care, în taină, erau cu pizmă asupra împăratului, văzând vrăjmășia lui, față de împărat, s-a apropiat către dânsul și s-a înmulțit numărul lor.

Deci s-au sfătuit să omoare pe împărat și să ridice pe Mihail la împărăție. Dar Mihail, fiind neînfrânat la limbă, nu a tăcut, lăudându-se la toți, cum că are să fie împărat. Și a ajuns cuvântul acesta până la împărat și, prinzindu-l, îndată l-a osândit să-l ardă de viu. Deci, legându-l, îl ducea la cuptorul de foc ca să-l ardă. Acolo privea și împăratul ca să vadă sigur sfârșitul lui, fiind luna decembrie în douăzeci și patru, în ajunul Nașterii Domnului. De acest lucru înștiințându-se soția împăratului, cu numele Teodosia, a ieșit degrabă din camera sa și a început cu mânie a ocări pe împărat, numindu-l potrivnic al lui Dumnezeu, căci nici ziua aceea sfântă nu o cinstește, având a se împărtăși cu dumnezeieștile Taine. Împăratul, ascultând-o, a poruncit ca să-l întoarcă pe Mihail de la foc, hotărând arderea lui într-altă vreme. Iar către împărăteasă, întorcându-se, a zis: "Aceasta am făcut precum ai poruncit, o! femeie, ascultând sfatul tău, însă tu degrabă vei vedea, ce se va face cu fiii noștri".

Aceasta a proorocit cel fărădelege pentru sineși, chiar nevrând, pentru că acum era lângă ușă sfârșitul său. Pe Mihail ferecându-l, l-a încredințat spre pază unuia ce păzea palatul, cu numele Păpie, iar cheia de la ușile celui ferecat a luat-o la el și a petrecut în acea noapte fără somn, fiind întristat, căci se mânia duhul lui, neștiind ce va face.

Sculându-se, singur s-a dus la cel osândit, să vadă dacă plânge și se mâhnește precum este obiceiul celor ce sunt osândiți la moarte. Deschizând ușile cele închise în casa lui Păpie a văzut un lucru de mirare. Mihail pe care nădăjduia a-l vedea nedormind, mâhnit și întristat, pe acela l-a văzut odihnându-se cu somn adânc pe patul cel înalt și frumos așternut al lui Păpie, iar pe acesta dormind pe pământul gol. Atunci împăratul s-a spăimântat văzând pe cel legat și osândit atât de cinstit și fără întristare. După aceasta, s-a dus furios, amenințând că și pe Păpie îl va pierde alături de Mihail.

Simțind aceasta una din slugile ce se odihneau acolo și cunoscând pe împărat, au deșteptat pe Mihail și pe Păpie și le-au spus că a fost acolo împăratul și că-i va pierde pe amândoi; iar ei s-au înfricoșat. Apoi îndată a trimis Mihail pe un oarecare Teoctist - neoprindu-l la acesta Păpie - către cei de un gând cu dânsul, zicând: "De nu veți săvârși îndată lucrul ce v-ați sfătuit cu noi, apoi de dimineață voi povesti totul împăratului și vă voi descoperi pe fiecare în parte, că nu numai eu singur să pier, ci și voi". Înfricoșându-se acei tovarăși ai lui de asemenea cuvinte și adunându-se, cugetau cum ar izbăvi pe Mihail și pe dânsii de nevoia și de moartea ce stă asupra lor.

Fiind miezul nopții, se începea în biserici obișnuita cântare a privegherii la Nașterea Domnului nostru Iisus Hristos. Deci, sfătuindu-se, au luat arme pe sub hainele lor și, venind la porțile palatului împărătesc, au intrat împreună cu dâșii în biserică, ca și cum ar merge la priveghere, când a venit și împăratul în biserică și stătea în strană cea dintâi, după cum îi era obiceiul și începea singur cântarea bisericească pentru că avea glas frumos.

Cântându-se canonul și apropiindu-se de cântarea a șaptea, ucigașii au zis încetișor între dâșii: "Ce stăm fără lucru, iată acum se va isprăvi cântarea și noi ce facem?" În acel timp a început împăratul a cânta cu glas mare: "Cu dragostea Domnului a toate, fiind cuprinși tinerii..." și, îndată unul din ostașii aceia, scoțând sabia de sub haină, a lovit pe împărat, dar a greșit, lovind pe un altul de lângă el.

Împăratul, văzând primejdia, a alergat în altar și, luând o cruce mai mare, se apăra în ușă, oprind loviturile săbiilor ce veneau asupra lui de la ostași. Atunci iată a alergat un ostaș mare și înfricoșat, pe care văzându-l împăratul îl jura pe altarul lui Dumnezeu ca să nu-i facă rău; Iar acela a răspuns: "Acum nu este vremea jurământului, ci a uciderii" și repezind sabia sa, l-a lovit tare, trecând prin cruce. Astfel l-a rănit foarte rău, tăindu-i mina și rupând chiar un braț al crucii. Atunci și ceilalți

ostași au început a-l tăia peste tot trupul și căzând la pământ se tăvălea în sângele său, abia suflând. Unul din ostași văzându-l așa, i-a tăiat capul și așa, ca o fiară înjunghiată, și-a dat sufletul său, pe când se lumina de ziuă; fiind ucis în locul acela unde mai înainte a îndrăznit a arunca la pământ icoana Mântuitorului, scuipând-o și călcând-o cu picioarele. Acest împărat a împărățit șapte ani și cinci luni, iar cu tirania sa s-a arătat mai tiran ca cei dinainte, marii prigonitori ai Bisericii. După ucidere, trupul lui a fost dus în mijlocul cetății spre batjocură și a zăcut toată ziua neîngropat și nimeni nu era căruia să-i fie jale de moartea sa, ci toată cetatea se bucură.

Se mai povestește și aceasta, că în acel ceas, când a fost ucis acel ticălos hulitor de icoane, s-a auzit din cer un glas de bucurie, vestind multora moartea rău credinciosului împărat. Acel glas auzindu-l niște corăbieri, au însemnat ceasul și după aceea s-au înștiințat dacă în acel ceas a pierit cel cu numele și cu obiceiul de fiară, băutorul de sânge. Fiilor săi, li s-a făcut îndoit rău, decât ceea ce făcuse el fiilor împăratului Mihail Rangave, precum s-a zis mai sus. Deci și pe cei patru feciori ai lui i-au castrat, adică pe Savatie, pe Vasile, care se numea și Constantin, și era orânduit la împărăție, pe Grigorie și pe Teodosie. Acesta din urmă, nerăbdînd durerea, a murit și l-au îngropat

împreună cu tatăl său. Iar Vasile care se mai numea și Constantin, dintr-o durere ca aceea a mușit, apoi i-au surghiunit pe toți împreună cu maică să. Deci, omorând pe Leon, în același ceas, alergând ostașii la Mihail, l-au luat, având încă fiarele la picioarele lui - căci cheia, precum s-a zis, era ascunsă de împăratul Leon - și așa l-au așezat pe scaunul împărătesc, cu fiarele la picioare. Apoi, sfărâmând fiarele și făcându-se ziuă, l-a dus pe Mihail Travlos în biserica cea mare și a fost încoronat împărat în ziua Nașterii Domnului nostru Iisus Hristos.

Dar acum este vremea a ne întoarce la povestirea ce ne stă înaintea, despre Sfântul Teodor și Teofan fratele lui. Leon Armeanul a pierit cu sunet, iar Mihail, împărățind după dânsul, s-au liberat toți mărturisitorii lui Hristos de prin surghiunii și fiecare fără frică s-a întors la ale sale. Pentru că Mihail, împăratul cel nou, deși nu era drept-credincios, căci se ținea de același eres al luptării contra sfintelor icoane, însă nu era rău cu cei credincioși, ci lăsa pe fiecare să creadă după a sa voie. El era om neînvățat în cuvântul lui Dumnezeu și nu lua seama cărților, ci se îndeletnicea numai cu grijile și deșărtăciunile vieții celei lumești. Fericitul Teodor, cu fratele său Teofan, după surghiun, nu s-au mai întors în Palestina, patria lor, ci au venit în Constantinopol, care era partea

propovăduirii lor, și, propovăduind dreapta-credință, pe mulți îi întorcea de la eresul luptării contra icoanelor.

Era atunci în Constantinopol un vrăjitor, cu numele de Ioan, având multă trecere la împărat. Acesta era atins de același eres, purtând îmbrăcăminte monahicească și arătând cu fățărnicie, chip de fapte bune, care, nu numai pe împărat, ci și pe mulți alții i-a înșelat, citi îl ascultau și se țineau de sfatul lui cel viclean ca de un sfat drept. Mai pe urmă acest vrăjitor s-a suit și la scaunul patriarhiei, după Teodot ereticul, dar și el era eretic. Ioan nesuferind pe aceste două făclii ale drepte credințe, adică pe cuvioșii Teodor și Teofan, care luminau toată cetatea Constantinopolului, i-a dus în temniță. Apoi i-a chemat la întrebare și punându-le multe întrebări, nu i-a biruit, ci i-a izgonit din cetate cu poruncă împărătească - pentru că acel vrăjitor era ca un dascăl împăratului și cel dintâi sfătuitor - și i-a trimis în surghiun, în latura ce se numea Sostenis. Dar, cuvioșilor mărturisitori era țara cea străină era ca o patrie pentru Hristos, căci pretutindeni erau gata a pătimi pentru sfintele icoane ale lui Hristos.

După aceasta s-a sfârșit și împăratul Mihail, lăsând în scaun pe fiul său Teofil, care, mai mult decât

alții, cu mai multă osârdie lipindu-se de eresul luptării contra sfintelor icoane, iarăși a ridicat prigoană asupra Bisericii. Deci iarăși a început a se batjocori și a se lepăda sfintele icoane; iarăși s-au pregătit divanurile, judecățile și temnițele asupra celor drept-credincioși și iarăși s-a înnoit tot felul de nedreaptă tiranie. Pentru că mulți erau munciți ca să se plece voinței împărătești și mulți, înfricoșându-se de munci, s-au supus, deși mai pe urmă s-au pocăit.

Atunci și Sfântul Teodor, împreună cu fratele său, au început a răbda noi pătimiri. Căci s-a făcut împăratului înștiințare despre dânsul, că este tare întru mărturisirea sa și nebiruit în cuvinte și, precum el singur cinstește icoanele, așa și pe alții îi învață a face. Apoi îndată, prin poruncă împărătească, s-a dus la întrebare fericitul Teodor, împreună cu alți drept-credincioși, înaintea eparhului cetății, care după multe întrebări, momiri și îngroziri ale eparhului și după ce nu l-a putut îndupleca, l-a dezbrăcat și l-a bătut tare cu niște bice groase, mai mult timp. Și, încetând de a-l mai bate muncitorii, stătea gol în divan cu totul însângerat, în privirea îngerilor și a oamenilor, împodobindu-se cu rănila cele primite pentru Hristos. Eparhul, socotind necuviincioasă această goliciune a lui, sfântul a răspuns: "Eu sunt luptător și am ieșit să mă lupt cu vrăjmașul pentru

icoana Domnului meu; iar obiceiul luptătorilor este a ieși goi la luptă. Pentru aceea stau gata, că dacă pe cineva dintre credincioși, care iau bătaie de la voi, îl voi vedea slăbind, îndată să pun trupul meu în locul aceluia spre bătaii și să împlinesc neajungerea răbdării aceluia, cu însuși trupul meu". O! bărbat tare! O! graiuri ale bărbatului celui curajos! O! osârdie către Dumnezeu! După aceea iarăși a fost trimis în surghiun cu fratele său, în Afusia. Dar cine va povesti pătimirile cele rele ce s-au întâmplat lor pe cale, legăturile, foamea, arșița soarelui, gerul nopții, bântuierile, pornirile asupra-le, chinuirea cea din toate zilele? Și iarăși, rănilor, bătăile, palmuirile, cine le va număra cu de-amănuntul? Destul este a spune că toate acestea, cu izgonirea cea îndelungată, le răbda cu mulțumire pentru Hristos.

După doi ani, prin porunca împăratului, iarăși au fost aduși la Constantinopol și întrebați din nou de împărat, căci acesta voia foarte mult să-i înduplece și să-i întoarcă la credința lui cea rea. Cât au răbdat în acea vreme se adevărește din epistola lor cea scrisă mai pe urmă către Ioan, episcopul Cizicului, unde singur grăise despre ei astfel: "Când am fost duși la palat și intrăm pe uși, mergând înaintea noastră eparhul, s-a arătat nouă împăratul foarte înfricoșat, suflând cu mânie, iar mulțimea celor ce stau înaintea lui ne-a înconjurat

de pretutindeni. Și, stând de departe ne-am închinat împăratului, iar el cu glas cumplit și cu cuvânt înfricoșat ne-a poruncit să ne apropiem de dânsul și ne-a întrebat: "În ce latură v-ați născut?" Noi am răspuns: "În părțile Moaviei". El a zis: "Pentru ce ați venit aici?" Și mai înainte, până a nu răspunde noi la aceasta, a poruncit să ne bată peste față, pălmuindu-ne așa de greu, încât puțin a lipsit să nu cădem la pământ. Eu, a zis Teodor, de nu m-aș fi apucat de haina celui ce mă bătea aș fi căzut pe așternutul picioarelor împărătești, dar ținându-mă de hainele lui, am primit lovituri, nemișcându-mă.

Încetând de a ne mai bate ne-a întrebat împăratul: Pentru care pricină ați venit aici? Iar noi, nerăsufând încă de dureri după lovituri, am tăcut, căutând în jos. Iar el căutând către eparhul, care era acolo, a zis cu cuvinte de rușine, cu mare mânie și cu glas aspru: "Ia-i pe dâșii de aici și, însemnând fețele lor, dă-i la doi saracini ca să-i ducă în ținutul lor". Acolo, aproape, stătea un făcător de stihuri cu o hârtie în mină, pe care erau niște stihuri pregătite asupra noastră. Acestuia i-a poruncit zicând a le citi: Deși nu sunt frumoase, însă nu băga seama. Acela a răspuns: Destule sunt și acestea spre batjocura lor. Iar unul din cei ce stătea înainte, a zis: Nici nu sunt vrednici de

stihuri mai bune. Și s-au citit stihurile care erau alcătuite astfel:

Toți care vin către acea cetate,
Unde picioarele lui Dumnezeu au stat
Dând lumii ușurare,
Acolo și aceștia s-au arătat
Vase prea rele ale rătăcirii.
Și când au fost la multe păcate dați,
Necredincioși fiind, netrebnice mădulare,
Ca niște tâlhari d-acolo s-au izgonit.
Iar ei către împărăteasca cetate de aici venind
N-au încetat rău a face pretutindeni.
Drept aceea cu semne fețele lor însemnând,
I-au izgonit rău iarăși pe cei răi și de aici.

Aceste stihuri citindu-se a poruncit să ne ducă în divan - grăiau sfinții despre ei - și ieșind noi ne-a ajuns un om, poruncind a ne întoarce înapoi cu grabă; și iarăși ne-a pus înaintea împăratului. Împăratul, văzându-ne, a zis: Mi se pare că ducându-vă de aici, ați grăit între voi: Ne-am bătut joc de împărat. Dar eu mai întâi îmi voi bate joc de

voi și după aceea vă voi libera. Acestea zicând, a poruncit să ne dezbrace pe amândoi. Mai întâi eu am fost bătut - grăiește Teodor - ajutând însuși împăratul celor ce mă băteau și neîncetat strigând: Bateți bine. Și m-au bătut pe spate și pe piept fără de cruțare și milostivire. Iar eu fiind îndelung bătut, strigăm: Nimic n-am greșit împărăției tale. Și iarăși ziceam: Doamne miluiește! Prea Sfânta Născătoare de Dumnezeu, vino în ajutorul nostru! Apoi a bătut pe fratele meu care striga de asemenea: Prea Sfânta Născătoare de Dumnezeu, care ai fugit în Egipt cu Fiul tău, caută spre mine cel muncit! Doamne, Doamne, Care izbăvești pe săracul din mâna celor mai tari decât dânsul, nu depărta ajutorul Tău de la noi! Astfel bătându-ne pe noi cât au vrut, a poruncit să ne ducă în divan".

Acestea au scris însuși vitejii pătimitori către episcopul Cizicului. După patru zile au fost aduși înaintea eparhului, iar el, momindu-i, le-a zis: "Numai o dată împărtășiți-vă cu noi și vă voi elibera, ca să mergeți unde veți vrea". Fericitul Teodor a zis, râzând: "Astfel grăiești, domnule eparh, ca și cum ar ruga cineva pe altul și ar zice: Nimic nu cer de la tine, decât să-ți tai capul numai o dată și după aceea vei merge unde vei voi! Deci înțelege că celui ce voiește a ne pleca către împărtășirea voastră, mai lesne îi va fi a răsturna pământul și cerul, încât pământul să fie sus și

cerul jos, decât să ne întoarcă pe noi de la dreapta noastră credință".

Atunci eparhul a poruncit ca să însemneze fețele lor. Iar ei încă arzând de rănile care nu demult le primiseră și de cumplite dureri fiind cuprinși, i-a întins pe scânduri cu fețele în sus și cu uneltele cele pregătite spre acea treabă au început a împunge frunțile lor și obrajii, însemnând stihurile cele scrise mai sus. Toată ziua au fost munciți, până ce, apunând soarele, au încetat de a mai împunge fețele lor. Plecând de la eparh, însemnații pătimitori au zis: "Să știți toți cei ce auziți că heruvimul care păzește raiul, când va vedea această scrisoare pe fețele noastre se va depărta și arma cea de văpaie va da dosul, dându-ne slobodă intrarea în rai. Această muncă ce ați pus asupra noastră, n-a fost din veac și desăvârșit se vor afla însemnările acestea în fața lui Hristos și se va porunci a se citi vouă acestea căci grăiește: De vreme ce ați făcut unuia dintre frații mei mai mici, mie ați făcut".

După această nouă și fără de omenie muncă ce au răbdat pentru sfintele icoane, încă curgându-le sângele, sfinții au fost dați în temniță. Apoi, prin porunca mai sus pomenitului Ioan, vrăjitorul, care în vremea aceea era patriarh, iarăși au fost trimiși în surghiun la Apamia Bitiniei. Și a poruncit, că

după ce vor muri acolo, să nu-i învrednicească îngropării omenești, ci ca pe niște dobitoace să-i târască afară departe. Mergând ei în surghiun, s-a întâmplat a trece pe lângă ostrovul acela unde era surghiunit Sfântul Metodie - care mai pe urmă a fost patriarh al Constantinopolului - în aceeași vreme și care asemenea ședea închis într-o groapă pentru sfintele icoane, împreună cu doi tâlhari, fiind hrănit de un pescar. Deci din întâmplare s-au văzut cu acel pescar și s-au înștiințat de la dânsul despre toate cele pentru Sfântul Metodie. Dar de vreme ce nu era cu puțină a se vedea cu dânsul, pentru că erau cumpliti cei care îi duceau, a scris către dânsul, prin același pescar aceste stihuri:

Către cel viu și mort care șade în groapă

Către cel pământesc care înconjură laturile de sus cei ferecați;

Către cel ce poartă legături, scriu cei care au fețele însemnate.

Citind acestea Sfântul Metodie și, înștiințându-se din spusele pescarului aceluia despre cuvioșii răbdători de chinuri, s-a mângâiat cu duhul și a mulțumit lui Dumnezeu, Cel ce i-a întărit în asemenea nevoie; și a scris și el către dânsii tot stihuri, astfel:

Pe cei scriși sus în cartea neuitării;

Care amândoi sunt însemnați în frunte;

Pe acești legați, cel ce-și are viața îngropată
mai înainte de moarte, îi sărută legatul.

După aceea, cuvioșii, fiind duși de ostași, au ajuns în Apamia, purtând pe frunțile lor semnul credinței în Hristos și acolo au fost închiși în temniță, unde Cuviosul Teodor, fiind plin de zile și slăbind din multele bătăi și osteneli, s-a odihnit întru Domnul, în ziua pomenirii Sfântului Întâiului Mucenic Ștefan. Și s-a dus la veșnica odihnă, lăsând în legături trupul lui cel mult pătimitor pentru Hristos. Iar fratele lui cel după trup și după duh, Cuviosul Teofan, plângând pentru despărțirea fratelui lui și cântând cele de îngropare, l-a pus în raclă de lemn. Se povestește că, în vremea mutării Cuviosului Teodor, s-a întâmplat a fi acolo un stareț oarecare, mare în fapte bune. Acesta a auzit din înălțime cântare îngerească, care a fost adevărarea suirii lui la cer, împreună cu îngerii. Murind împăratul Teofil, s-a dăruit Bisericii pace, căci împărăteasa Teodora cu fiul ei Mihail, fiind dreptcredincioși, au chemat pe toți Sfinții Părinți din surghiun și cu multe laude i-au fericit. Atunci, fiind liberat și Sfântul Teofan din temniță, a venit la Constantinopol împreună cu ceilalți, purtând

semnele biruinței pe frunte asupra celor răucredincioși și era însemnat între Sfinții Părinți, ca un heruvim în mijlocul îngerilor. Deci, au fost aduse sfintele icoane prin biserici cu mare prăznuire, în duminica cea dintâi a Sfântului și Marelui Post, care s-a numit de atunci Duminica Ortodoxiei, în anul mântuirii 842, la care fericitul Teofan a scris un canon preafrumos, pe care l-a și cântat. Apoi a fost ales mitropolit al cetății Niceea, prin punerea mâinilor Sfântului patriarh Metodie, acela care mai înainte fusese închis în groapă.

Așa a strălucit lumina dreptei-credințe, iar întunericul eresului ei contra sfintelor icoane, care se începuse de o sută douăzeci de ani, de la răucredinciosul împărat Leon Isaurul, tulburând și întunecând Biserica lui Dumnezeu, a fost izgonit de tot, cu darul lui Hristos. După câțva timp, moaștele Cuviosului Teodor, mărturisitorul lui Hristos, au fost aduse din Apamia în Calcedon, dând multe tămăduiri, în slava lui Hristos Dumnezeu, ca Cel ce este lăudat, împreună cu Tatăl și cu Sfântul Duh, în veci. Amin.

